

Verdi kui magnet ja proovikivi

Tiiu Levald

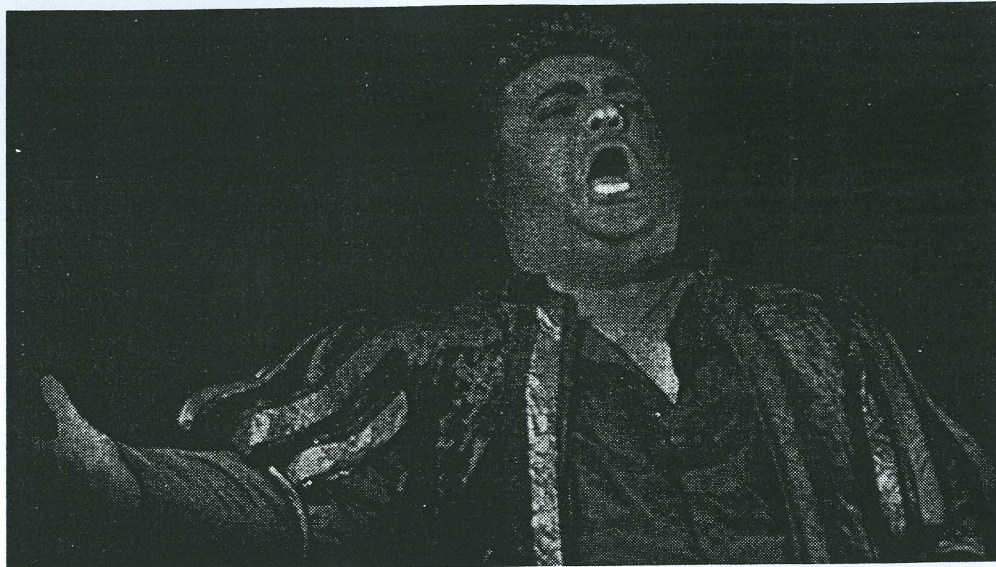
Verdi ooperi „SIMON BOCCANEGRA“ kontsertettekannet RAHVUSOOPERI ESTONIA koor ja orkester ning solistid ARVO VOLMERI dirigeerimisel 15. III Estonia kontserdisaalis.

Kui 1857. aasta 12. märtsil Veneetsia La Fenice teatris esietendunud Verdi ooper „Simon Boccanegra“ läbi kukkus, kirjutas kriitik Milano Gasetta Musicales: „Publik ei saanud teha otsust „Boccanegra“ üle, sest lihtsalt ei kuulanud seda, tema peamiseks tegevuseks oli lugeda libretot ja teha sellekohaseid märkusi... Seda niivõrd hingestatud, peenelt läbi töötatud muusikat ei ole sellisel moel mitte ainult hinnata, vaid ka vastu võtta võimalik. „Boccanegra“ ei ole niisugune teos, mille üle saab otsustada silmapilkselt. Kuid meie, vastu pidiselt igasugusele kiirustavale arvamusele, kuulutame selle Verdi ooperi üheks tema hingestatunumaks ja kaunimaks teoseks...”

Ja veel üks tähelepanu vääriv fakt, libretist F. M. Piave kiri Verdile 18. märtsil 1857: „Suurema osa ajast olen üksi ja kodus, sest Veneetsia on saanud „Boccanegra“ väärtuste üle vaidlemise keskpunktiks.“ Lõbus ja kosutav ilming – millega tegeles ajakirjandus 150 aastat tagasi, ja millega tegeleb nüüd?! Kas me oleme ühegi ajalehe esiküljel näinud tähelepanu püüdvat pilti ja rasvast pealkirja näiteks teemal „Täna laulab esmakordselt Wallenbergi Rauno Elp!“, või „Täna laulavad koos maailmaklassi kuuluvate Raimo Laukka, Oksana Dõka ja Badri Maisuradzega meie Rene Soom ja Mart Laur!“? See on ilmne unenäosoov, sest probleemi raha-asjameestel pole – saalid on ju täis!

Nüüd siis 15. III „Simon Boccanegra“ kontsertettekandel Estonia kontserdisaalis kuuldust: esitajateks Estonia koor ja orkester Arvo Volmeri dirigeerimisel, rollides Raimo Laukka (Simon Boccanegra), Leonid Savitski (Fiesco), Oksana Dõka (Maria), Badri Maisuradze (Gabriele), Rene Soom (Paolo), Mart Laur (Pietro) jt.

Kuna Verdi toetas tuliselt Itaalia *risorgimento* (taasühendamine) liikumist, siis huvitas see teema teda ka ajalooliselt. Luues „Trubaduuri“, mille libreto aluseks oli hispaania kirjaniku Gutiérreze romaan – too oli 1840.

Badri Maisuradze

aastatel ka Genovas Hispaania konsul – sattus talle kätte sama autori „Simon Boccanegra“. Inspiratsioonile tuli lisa ka poeet Petrarca omaaegsete kirjade lugemisest. Need olid adresseeritud Boccanegrade ja Veneetsia doodžile. Poeet hoiatas neid kodusõja eest ning tuletas neile meelde, et nad mõlemad on ühe ema, Itaalia pojad. See on ideeline taust. Libreto on Piave kirja pannud väga kaunites värssides, kuid võib-olla oleks võinud liiga komplitseeritud ja dramaturgiline liin kontsentreeritum olla.

Antud õhtul sai kuulata muusikaliselt kõrgel tasemel esitust. Orkestri partituur on tõesti juba hoopis teiste varjunditega kui varasem Verdi looming, kuid siin pole veel sellist täiuslikku lõpetatust nagu „Othellos“, rääkimata „Falstaffist“.

Lauljate koosseis oli peaaegu täiuslik. Nii ürglooduslikku sopranit nagu Oksana Dõka ei kohta vist tihti, lisaks on talle antud sarm, lihtsus olekus ja siiras suhtlemine partneriga ka kontsertolukorras. Kummaline ja fantastiline oli tema esimese vaatuse *Cantabile* – siin oli Renata Tebaldi ja Maria Callase traditsioonides suursugusust ja tehnilist täiuslikkust, mahedust ja jõulisust. Ka duetid Boccanegra ja Gabriele'ga olid suurepäraselt musitseeritud. Võib-olla duetis esimesega oleks oodanud veelgi nüansseeri-

tumaid Verdi *ppp*-remarkide väljavoolimisi, kui just täiuslikkust silmas pidada.

Raimo Laukkal on loomult kõrge ja väga kauni tämbriga bariton. Lugeses kavabuketist tema 20aastase tegevuse rollinimistut maailmalavadel, on selge, et tegu on suure meistri-ga. Tõenäoliselt oli tal sellel õhtul mingi terviseprobleem (miks muidu pidev vee rüüppamine ja nina masseerimine). Kuid midagi pole parata – publik ootab täispanust. Partii oli lauldud hea koolilise traditsiooni ja musikaalsusega, kuid kangelane-Boccanegra jäi seekord sündimata. Oli ta ju plebeilikust päritolust sõltumata ja oma julge meele ning põhimõttekindluse tõttu doodžiks valitud. Proloogi duetis Fiescoga, kes jutustab oma lapse kadumisest ja lõpus õudusega leiab armsama surnukeha, jäi kogu valupundar formaalseks. Ning hiljem rõõm oma surnuks peetud tütre leidmisel oli olemata – kõik piirdus vaid ilusalt lauldud fraasidega. Puudus ka vähimgi suhe partneritega. Kahju, kuid usun, et laulja hea tervise juures oleks saanud kuulda hoopis teist rollikäsitlust.

Badri Maisuradze on ooperisõpradele jällegi üks suur looduse kingitus. Tema hääles on Jussi Björlingi kirkust ja Mario del Monaco häälele omast mahtu. Näitleja koolitusest ilmset tuge saanud dramaturgiline loo ülesehitamise oskus andis muusikalise materjali nappusele

„Simp“ 20. III '08

vaatamata talle kõigil dunaamiliste vahendite sisulise vormimise võimalused Verdi unistuste täitmiseks – tenor peab ka *ppp*-s laulda suutma! Täiuslikult kõlas teise vaatuse stseen ja aaria, mille lõpu *Largo* jäi kõrvu kumisema. Heas ansambli tunde kohasid duetid Maria, Fiesco, Boccanegra ja Paologa, neis oli õrnust, armastust, armukadedust ja valu.

Leonid Savitski on alati kõitnud oma musikaalsusega ja tema veidi lõunamaise „sahinaga“ hääle tämber ning bassihäälele vajalikud madalad noodid on teinud temast pidevalt töös laulja. Veenev on tema rollikäsitus, siin on kõik läbi tunnetatud. Kuid sellel õhtul hakkas kõrva üks ilmne väsimuse märk: häälel puudus Verdi laulmiseks vajalik „tera“, fokuseeritus, mis ülejäänud lauljatel nii eredalt olemas oli. Seetõttu ei sobitunud Fiesco meloodiakäigud harmooniliselt kooripartiiga proloogis ja ka teise vaatuse stseenis Paologa jäid kõrva tooni „sissesõudmised“, mis ei lasknud kahel häälel ideaalseks ansambliks sulanduda.

Paolo ja Pietro rollides laulnud Rene Soom ja Mart Laur rõõmustasid kõrva igas mõttes: täisväärtuslikud hääled, hea stiilitundega lauldud ja väga intensiivse omapoolse karakteriandmisega. Tekkis isegi selline mõte, et kui ükskord leidub üks lavastaja, kes oskab sellest väga komplitseeritud librestost välja voolida oma, psühholoogilisi liine kokku vedava kontseptsiooni ning usaldab Boccanegra rolli Soomile ning Fiesco rolli Laurile, siis võiks tulemus olla paljutootav.

Orkestril oli sellel õhtul hoopis uus pillirühmade asetus, kuid kõlas sellest hoolimata rahvusoooperi vääriliselt. Kõik soolopillid kandusid heas kvaliteedis saali, kohati oli isegi mingi stereofooniline efekt. Võib-olla mõned *tutti*-momendid katsid lauljate kulminatsioonitööne, kuid see on ilmne kontserdilava akustiline probleem. Koori üldkõla, eriti naiskoori silmas pidades, oli kompaktne ja mahukas, küll aga oleks meeskoorilt oodanud toekamat maskuliinsust. Selge on ju see, et sellise harva esitava muusikalise materjali ettevalmistamine piiratud ajaga on omaette kunsttükk ja sellega sai dirigent Arvo Volmer temale omase veendumusega hakkama.

Väga tahan kiita kavabukleti koostajat (Liina Viru) ja libreto tõlkijat (Mare Väli): see oli põhjalik, inforikas ja poeetiline.